

Justyna Seiffert

Kształtowanie bieżącej prenumeraty czasopism zagranicznych z wykorzystaniem lokalnej analizy cytowań

Forum Bibliotek Medycznych 6/2 (12), 358-365

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mgr Justyna Seiffert
Katowice – SUM

KSZTAŁTOWANIE BIEŻĄCEJ PRENUMERATY CZASOPISM ZAGRANICZNYCH Z WYKORZYSTANIEM LOKALNEJ ANALIZY CYTOWAŃ

Summary

The aim of the study was to determine the list of 27 journals which will be subscribed as a part of LWW consortium by the Main Library of Medical University of Silesia. The method used was local citation analysis, which assumes that the most important journals in library collection are those which are the most cited, because they are the most frequently used. The usefulness and limitations of the method in collection building was shown.

Streszczenie

Celem badania było wybranie 27 tytułów czasopism z listy ala-carte oferowanych przez konsorcjum LWW. Jednym z elementów składających się na podjętą decyzję była analiza cytowań oferowanych czasopism, jednak skupiająca się tylko i wyłącznie na cytowaniach pochodzących od pracowników Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach. Metoda lokalnej analizy cytowań zakłada, że czasopisma najczęściej cytowane w uczelni to czasopisma najczęściej wykorzystywane a więc najbardziej potrzebne w bibliotece. W artykule przedstawiono wady i zalety metody.

Wstęp

Prenumerata czasopism naukowych w bibliotece medycznej jest filarem dobrze zbudowanej kolekcji. Szczególnie prenumerata czasopism zagranicznych, której koszty jest wysoki i stale wzrasta, może stanowić wrażliwy punkt w budżecie biblioteki. Jako że niemożliwe jest zaprenumerowanie wszystkich dostępnych wartościowych tytułów z każdej z dziedzin medycyny¹, ważne jest, aby wybór tytułów czasopism zagranicznych był dokonywany w sposób celowy, przemyślany i poparty analizą danych z licznych źródeł.

¹ Nuria Vallmitjana, L.G. Sabate: Citation analysis of Ph.D. dissertation references as a tool for collection management in an academic chemistry library. *College & Research Libraries* 2008 Vol.69 No 1 p.72

Źródłem danych stanowiących podstawę oceny potrzeb czytelniczych mogą być²:

- analizy statystyk bibliotecznych – np. wykorzystanie czasopism w czytelniach, wada: ocenia się to, co jest dostępne w bibliotece; metoda nieprzydatna, jeśli mamy zdecydować o wyborze nowych tytułów do prenumeraty;
- analizy wypożyczeń międzybibliotecznych – wada: dotyczy tylko materiałów niedostępnych w bibliotece, jako metoda samodzielna nie pokazuje wykorzystania zbiorów dostępnych w bibliotece;
- ankiety czytelnicze – subiektywna ocena potrzeb użytkowników, wada: prezentuje potrzeby tylko tych czytelników, którzy zechcieli wypełnić ankietę;
- obserwacja zachowań czytelniczych – wada: nie zawsze możliwa do przeprowadzenia, szczególnie w dobie powszechnego dostępu do internetu i dostępu do źródeł licencjonowanych np. przez serwer proxy;
- opinie komisji eksperckich – wada: metoda bardzo subiektywna, reprezentująca zdanie niewielkiej grupy osób,
- analizy bibliometryczne – analizy oparte na wskaźnikach bibliometrycznych (np. Impact Factor) oraz analizy cytowań³.

Poniższa analiza wykorzystuje ostatnią z przedstawionych metod.

Dane dostarczane przez indeksy cytowań wykorzystywane bywają na różne sposoby, często nie przewidziane przez twórców baz. Jednym z takich zastosowań może być lokalna analiza cytowań, gdzie głównym punktem zainteresowania badającego jest określenie listy tytułów czasopism, najczęściej cytowanych przez wybraną grupę publikujących. Najważniejszym założeniem tej metody jest stwierdzenie, że „im częściej cytowane publikacje tym cenniejsze; będą w dalszym ciągu często wykorzystywane i w rezultacie jest niezwykle istotne, aby znalazły się one w zbiorach biblioteki”⁴.

Cel

Celem badania było określenie listy 27 tytułów czasopism, które powinny zostać wybrane z listy „ala-carte” do zaprenumerowania w 2014 r. w ramach konsorcjum LWW.

Biblioteka Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach uczestniczy w konsorcjum LWW od kilku lat. Na pakiet tytułów dostępnych w każdej z bibliotek w ramach konsorcjum składają się dwie listy. Pierwsza tzw. fixed collection to lista tytułów,

² Philip M. Davis: Where to spend our e-journal Money? Defining a university library's core collection through citation analysis. *portal: Libraries and the Academy* Vol. 2 no. 1 p. 155-156.

³ Aneta Drabek: Próba oceny prenumeraty czasopism zagranicznych w bibliotekach ze szczególnym uwzględnieniem bibliotek uniwersyteckich oraz biblioteki Wyższej Szkoły Biznesu w Nowym Sączu. *Biuletyn EBIB* 11/2001 (29). [dokument elektroniczny] Dostęp: 5 XI 2013 <http://www.ebib.pl/biuletyn-ebib/29/a.php?drabek>

⁴ Peggy Johnson: *Fundamentals of collection development and management*. Chicago 2009 p.247

do których wszyscy członkowie konsorcjum mają dostęp oraz lista tytułów wybranych z listy ala-carte – różna dla każdego z członków konsorcjum. Co roku lista wybranych tytułów jest weryfikowana.

Metoda

Zastosowaną metodą była lokalna analiza cytowań, polegająca na określeniu 10 letniej cytowalności poszczególnych tytułów z listy oferowanej przez wydawcę. Analizie poddano pozycje bibliografii załącznikowej w artykułach pracowników naukowych Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach (SUM). Badaniem objęto publikacje pracowników z ostatnich 10 lat. Źródłem informacji o pozycjach bibliografii załącznikowej czyli cytowaniach była baza Science Citation Index.

Dzięki zastosowaniu lokalnej analizy cytowań możliwe było stworzenie indywidualnego profilu potrzeb użytkowników w konkretnej bibliotece. Wykorzystanie gotowych dziedzinowych list tytułów czasopism, które powstały na podstawie analizy obejmującej wszystkich publikujących w danej dziedzinie wiedzy (dziedzinie medycyny), jest wygodniejsze, ale nie bierze pod uwagę lokalnej specyfiki⁵. Z kolei objęcie badaniem tylko publikacji pracowników naukowych (w wielu badaniach tego typu analizuje się prace doktorskie lub magisterskie⁶) podyktowane było zdefiniowaniem tej grupy jako docelowej, korzystającej z czasopism zagranicznych. Wybór bazy Science Citation Index (SCI) oraz źródła cytowań w postaci artykułów z czasopism uzależnione było od specyfiki nauki, jaką jest medycyna. Właśnie ta forma publikacji jest najszybszym sposobem komunikowania się środowiska naukowego, co miało znaczenie dla badania, gdzie ważny był czynnik aktualności. Aktualność jest istotna ze względu na zmieniające się trendy w nauce i konieczność rokrocznego aktualizowania listy tytułów wybranych do prenumeraty.

Metoda została opracowana na podstawie bogatej literatury zagranicznej, prezentującej badania przeprowadzone w bibliotekach różnego typu. Brak jednak w publikacjach jednolitych zasad dotyczących sposobu przeprowadzania tego typu badania. Próbę określenia wytycznych dla przeprowadzania lokalnej analizy cytowań podejmują Kristin Hoffmann i Lise Doucett⁷.

⁵ Margaret J. Sylvia: Citation analysis as an unobtrusive method for journal collection evaluation using psychology student research bibliographies. *Collection Building* 1998 Vol. 17 No 1 p. 20;

Hye-Kyung Chung: Evaluating academic journals using Impact Factor and local citation score. *Journal of Academic Librarianship* 2007 Vol. 33 No 3 p. 393

⁶ Pierre Feyereisen, Anne Spoiden: Can local citation analysis of master's and doctoral theses help decision-making about the management of the collection of periodicals? A case study in psychology and education sciences. *Journal of Academic Librarianship* 2009 Vol. 35 No 6 pp. 514-522

Nuria Vallmitjana, L.G. Sabate, op. cit., p.72-81

⁷ Kristin Hoffmann, Lise Doucett: A review of citation analysis methodologies for collection management. *College and Research Libraries* 2012 Vol. 73 No 4 p. 321-335

Przeprowadzenie analizy

Pierwszym niezbędnym elementem analizy było zbudowanie wyszukiwania w SCI, dzięki któremu zlokalizowana zostanie przeważająca większość publikacji pracowników SUM. Wyszukiwanie to wykonane zostało w części bibliograficznej SCI, czyli w zakładce *Web of Science* w funkcji *Serach*. Przeszukiwano pole afiliacji autora (AD).

Przeprowadzono kolejne elementy wyszukiwania, które następnie połączono operatorem OR:

AD=(slas* uniw* med*)

AD=(med* SAME (zabrze or katowice or sosnowiec or bytom))

AD=(sum SAME (katowice or zabrze or bytom or sosnowiec))

AD=(slam SAME (katowice or zabrze or bytom or sosnowiec))

AD=((slask* akad* med*) NOT wroclaw*)

AD=(med* SAME univ* SAME siles*)

AD=(siles* OR med*)

AD=(siles* SAME sch* SAME med*)

Każde z wyszukiwań zostało ograniczone do bazy SCI i 10 letniego okresu.

Limits: [Save As My Defaults](#)

[-] Timespan

All years (updated 2013-11-01)

From 2004 to 2013 (default is all years)

[-] Citation Databases

Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) --1945-present

Social Sciences Citation Index (SSCI) --1956-present

Arts & Humanities Citation Index (A&HCI) --1975-present

Conference Proceedings Citation Index- Science (CPCI-S) --1990-present

Conference Proceedings Citation Index- Social Science & Humanities (CPCI-SSH) --1990-present

Book Citation Index- Science (BKCI-S) --2005-present

Book Citation Index- Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH) --2005-present

[+] Results Settings

W rezultacie powyższe wyszukiwanie zostało umieszczone w historii wyszukiwań.

Następnie po przejściu do zakładki *Web of Science* do funkcji *Cited Reference Search* wyszukano cytowania dla tytułu czasopisma, które było analizowane. Ponownie ustawiono limity na 10 lat i tylko bazę SCI.

Cited Reference Search (Find the articles that cite a person's work)

Step 1: Enter information about the cited work. Fields are combined with the Boolean AND operator.

* Note: Entering the title, volume, issue, or page in combination with other fields may reduce the number of cited reference variants found.

<input type="text"/> Example: O'Brian C* OR OBrian C*	in	<input type="text" value="Cited Author"/>	Select from Index
<input type="text" value="Coronary Artery Disease AND Cor* Art* Dis*"/> Example: J Comp* Appl* Math* (journal abbreviation list)	in	<input type="text" value="Cited Work"/>	Select from Index
<input type="text"/> Example: 1943 or 1943-1945	in	<input type="text" value="Cited Year(s)"/>	

[Add Another Field >>](#)

Limits: (To save these permanently, sign in or register.)

⊖ Timespan

- All years (updated 2013-11-01)
- From to (default is all years)

⊖ Citation Databases

- Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) --1945-present
- Social Sciences Citation Index (SSCI) --1956-present
- Arts & Humanities Citation Index (A&HCI) --1975-present
- Conference Proceedings Citation Index- Science (CPCI-S) --1990-present
- Conference Proceedings Citation Index- Social Science & Humanities (CPCI-SSH) --1990-present
- Book Citation Index-- Science (BKCI-S) --2005-present
- Book Citation Index-- Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH) --2005-present

⊖ Results Settings

W związku z ograniczeniem w SCI możliwości wybrania większej niż 500 liczby rezultatów, dzielono okres 10 lat na krótsze zakresy, poprzez wpisanie w trzecie pole wyszukiwania zakresu lat.

<input type="text" value="Coronary Artery Disease OR Cor* Art* Dis*"/> Example: J Comp* Appl* Math* (journal abbreviation list)	in	<input type="text" value="Cited Work"/>	Select from Index
<input type="text" value="2004-2007"/> Example: 1943 or 1943-1945	in	<input type="text" value="Cited Year(s)"/>	

[Add Another Field >>](#)

Po przeprowadzeniu wyszukiwania (zaznaczeniu w *Cited Reference Index* wszystkich prac z wyszukanego tytułu), jako rezultat otrzymano wszystkie cytowania za wybrany okres. Poszczególne zakresy lat zostały połączone operatorem OR w historii wyszukiwania.

# 12	4,666	#11 OR #10 Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013	Edit	☐	☐
# 11	874	Cited Work=(Coronary Artery Disease OR Cor* Art* Dis*) AND Cited Year=(2009-2013) Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013		☐	☐
# 10	3,800	Cited Work=(Coronary Artery Disease OR Cor* Art* Dis*) AND Cited Year=(2004-2008) Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013		☐	☐

Rezultat połączono z wyszukаныmi publikacjami pracowników SUM .

Web of Science® now with books

Search History

Set	Results	Save History / Create Alert	Open Saved History	Edit Sets	Combine Sets ☐ AND ☐ OR Combine	Delete Sets Select All Delete
# 13	38	#12 AND #9 Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013		Edit	☐	☐
# 12	4,666	#11 OR #10 Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013		Edit	☐	☐
# 11	874	Cited Work=(Coronary Artery Disease OR Cor* Art* Dis*) AND Cited Year=(2009-2013) Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013			☐	☐
# 10	3,800	Cited Work=(Coronary Artery Disease OR Cor* Art* Dis*) AND Cited Year=(2004-2008) Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013			☐	☐
# 9	6,880	#1 OR #2 OR #3 OR #4 OR #5 OR #6 OR #7 OR #8 Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013		Edit	☐	☐
# 8	773	AD=(siles* SAME sch* SAME med*) Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013		Edit	☐	☐
# 7	5,971	AD=(siles* SAME med*) Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013		Edit	☐	☐
# 6	5,394	AD=(Med* SAME univ* SAME siles*) Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013		Edit	☐	☐
# 5	60	AD=((slask* SAME Akad* SAME med*) NOT WROCLAW*) Databases=SCI-EXPANDED Timespan=2004-2013		Edit	☐	☐

Po kliknięciu w liczbę rezultatów możliwe było przejrzanie wykazu publikacji pracowników SUM, w których zacytowano analizowane czasopismo. Poniżej przykład jednej z takich publikacji.

Cited References Title: Statistical agreement of left ventricle measurements using cardiac magnetic resonance and 2D echocardiography in ischemic heart failure
 Author(s): Graszczynska, Katarzyna; Krzych, Lukasz J.; Goiba, Krzysztof S., et al.
 Source: MEDICAL SCIENCE MONITOR Volume: 18 Issue: 3 Pages: M149-B125 Published: MAR 2012 **Pracownik SUM**

References: 32 Page 1 of 2

Selected Page Add to Starred List (0) Send to: my.endnote.com

Find Related Records Clear All Pages To find Related Records: Clear the checkbox of an item if you do not want to retrieve articles that cited the item. Then click "Find Related"

20. Title: A CONCORDANCE CORRELATION COEFFICIENT TO EVALUATE REPRODUCIBILITY
 Author(s): LIN, LI
 Source: BIOMETRICS Volume: 45 Issue: 1 Pages: 255-268 DOI: 10.2307/2532051 Published: MAR 1989
 Times Cited: 1,582 (from Web of Science)
[Full Text](#)

21. Title: Cardiovascular magnetic resonance in the quantitative assessment of left ventricular mass, volumes and contractile function
 Author(s): LAM, J.C.; FINNELL, D.J.
 Source: CORONARY ARTERY DISEASE Volume: 16 Issue: 6 Pages: 337-343 DOI: 10.1097/00019501-200509000-00002 Published: SEP 2005
 Times Cited: 44 (from Web of Science)
[Full Text](#) | [View abstract](#)

22. Title: Real-Time 3-Dimensional Echocardiographic Quantification of Left Ventricular Volumes
 Author(s): MOR-AD, VICTOR; JENKINS, CARLY; KUEHL, HAROLD P., et al.
 Source: JACC-CARDIOVASCULAR IMAGING Volume: 1 Issue: 4 Pages: 413-423 DOI: 10.1016/j.jcmg.2008.02.009 Published: JUL 2008
 Times Cited: 97 (from Web of Science)
[Full Text](#) | [View abstract](#)

Source: Pol J Radol Volume: 74 Pages: 47-54 Published: 2009
 Times Cited: 1 (from Web of Science)

W podobny sposób przeanalizowano wszystkie tytuły z listy LWW ala-carte. Następnie uszeregowano je i wyodrębniono najczęściej cytowane.

Podsumowanie

Metoda lokalnej analizy cytowań, zastosowana do określenia czasopism, które warto zaprenumerować, jest niewątpliwie doskonałym narzędziem, aczkolwiek ma również swoje ograniczenia.

Pierwszą wadą, najczęściej przytaczaną, jest stwierdzenie, że dostępność generuje cytowalność⁸. Zakłada ono, że jeżeli naukowiec nie ma dostępu do pełnych tekstów artykułów z danego czasopisma, to go nie zacytuje. W przypadku zastosowania lokalnej analizy cytowań, konsekwencją tego będzie, że biblioteka nie zakupi tego tytułu.

Drugi zarzut dotyczy w pewnej mierze warsztatu naukowego i wprowadza wątpliwość, czy autor musi mieć pełny tekst artykułu, żeby go zacytować. Może skorzystać ze streszczenia na stronie wydawcy czasopisma lub streszczeń w bazach danych. Może też zacytować artykuł za innym badaczem/publikacją.

Problematycznie może być także w tej metodzie nie uwzględnianie wielkości czasopisma, czyli ilości publikowanych rocznie artykułów. Wskaźnik Impact Factor, który reprezentuje rodzaj globalnej analizy cytowań, uwzględnia stosunek ilości publikowanych artykułów do liczby cytowań⁹. Ma w tym punkcie przewagę nad lokalną analizą cytowań, w której bierze się pod uwagę tylko „surowe” dane w postaci liczby cytowań.

⁸ Penny M. Beile, David N. Boote, Elizabeth K. Kilingsworth: A microscope or a mirror? A Question of study validity rearding the use of dissertation citation analysis for evaluating research collections. *Journal of Academic Librarianship* Vol. 30 No 5 p. 352

⁹ Pierre Feyereisen, Anne Spoiden, op. cit., p.520.

Konkludując i mając na uwadze niewątpliwe zalety tej metody, należy bardzo mocno podkreślić, że stosowanie metody lokalnej analizy cytowań jako samodzielnej przy budowaniu kolekcji czasopism zagranicznych jest niewskazane. Rezultaty takiego badania zawsze powinny być zestawione¹⁰ z innymi metodami badania potrzeb czytelnicy wymienionymi we *Wstępie*.

W przypadku Biblioteki SUM uzyskana w wyniku badania lista najczęściej cytowanych przez pracowników naukowych czasopism zagranicznych oferowanych przez konsorcjum LWW, zestawiona została ze statystykami wykorzystania czasopism LWW z poprzedniego roku, wartościami Impact Factor czasopism z listy oraz ze statystykami z wypożyczalni międzybibliotecznej.

Te elementy stanowiły podstawę decyzji o wyborze 27 tytułów z listy ala-carte konsorcjum LWW.

Bibliografia

Beile Penny M. , Boote David N. , Kilingsworth Elizabeth K. : A microscope or a mirror? A Question of study validity rearding the use of dissertation citation analysis for evaluating research collections. *Journal of Academic Librarianship* Vol. 30 No 5 p.347-353

Chung Hye-Kyung: Evaluating academic journals using Impact Factor and local citation score. *Journal of Academic Librarianship* 2007 Vol. 33 No 3 p.393-402

Davis Philip M. : Where to spend our e-journal Money? Defining a university library's core collection through citation analysis. portal: *Libraries and the Academy* Vol. 2 no. 1 p. 155-166

Drabek Aneta: Próba oceny prenumeraty czasopism zagranicznych w bibliotekach ze szczególnym uwzględnieniem bibliotek uniwersyteckich oraz biblioteki Wyższej Szkoły Biznesu w Nowym Sączu. *Biuletyn EBIB* 11/2001 (29). [dokument elektroniczny] Dostęp: 5 listopada 2013 <http://www.ebib.pl/biuletyn-ebib/29/a.php?drabek>

Feyereisen Pierre, Spoiden Anne: Can local citation analysis of master's and doctoral theses help decision-making about the management of the collection of periodicals? A case study in psychology and education sciences. *Journal of Academic Librarianship* 2009 Vol. 35 No 6 pp. 514-522

Hoffmann Kristin, Doucett Lise: A review of citation analysis methodologies for collection management. *College and Research Libraries* 2012 Vol. 73 No 4 p. 321-335

Johnson Peggy: *Fundamentals of collection development and management*. Chicago 2009

Sylvia Margaret J. : Citation analysis as an unobtrusive method for journal collection evaluation using psychology student research bibliographies. *Collection Building* 1998 Vol.17 No 1 p.20-28

Vallmitjana Nuria, Sabate L.G. : Citation analysis of Ph.D. dissertation references as a tool for collection management in an academic chemistry library. *College & Research Libraries* 2008 Vol.69 No 1 p.72-81

¹⁰ Między innymi: Penny M. Beile, David N. Boote, Elizabeth K. Kilingsworth , op. cit. , p.352; Hye-Kyung Chung, op. cit. , p.393, 401